

Handläggare:
Agneta Söder
agneta.soder@fub.se

Socialdepartementet
S2026/01273

Remissvar delbetänkandet En åldersgräns för barns tillgång till sociala medier (SOU 2026:35)

Sammanfattning

FUB delar utredningens oro för de risker som barn idag möter i sociala medier. Vi anser dock att utredningen inte analyserar vilka konsekvenser förslaget kan få för barn med funktionsnedsättning, i synnerhet barn med intellektuell funktionsnedsättning (IF). Underlaget är alltså inte tillräckligt för att bedöma förslagets effekter för barn med IF och vi kan av det skälet inte tillstyrka förslaget i dess nuvarande utformning.

Vi vill särskilt framhålla att:

- utredningen inte analyserar hur förslaget förhåller sig till de rättigheter som följer av Funktionsrättskonventionen, bland annat rätten till kommunikation, informationsutbyte, delaktighet och det stöd som krävs för att barn med funktionsnedsättning ska kunna utöva sina rättigheter på lika villkor som andra barn,
- en åldersgräns riskerar att förstärka det digitala utanförskapet för barn med IF och begränsa möjligheterna till kommunikation, information, gemenskap och delaktighet,
- utredningen lägger för liten vikt vid stödinsatser, anpassningar och andra åtgärder som kan stärka barns möjligheter att använda digitala miljöer på ett tryggt och säkert sätt,
- riskerna för barn i stor utsträckning är kopplade till plattformarnas utformning. Vi anser därför att utredningen borde haft större fokus på åtgärder som stärker plattformsleverantörernas ansvar och skyldigheter att skydda minderåriga,
- utredningens bedömning av en åldersgräns bygger på generella resonemang om ålder och mognad utan att ta upp hur det ser ut för barn med funktionsnedsättning. För barn med IF finns det stora individuella variationer och skillnader.
- de internationella erfarenheter som redovisas inte ger något tydligt stöd för vilka effekter en åldersgräns kan förväntas få och visar samtidigt att en sådan reglering kan vara förenad med betydande rättsliga utmaningar.

FUB: synpunkter på utredningens förslag om en åldersgräns på 15 år för barns tillgång till sociala medier

FUB delar utredningens oro för de risker som barn möter på sociala medier. Samtidigt konstaterar vi att utredningen inte i tillräcklig grad analyserar vilka konsekvenser förslaget kan få för barn med intellektuell funktionsnedsättning (IF). Detta trots att barn med funktionsnedsättning återkommande lyfts fram som en grupp med särskild sårbarhet samt att det också konstateras att sociala medier kan fylla en särskilt viktig funktion för delaktighet, kommunikation och gemenskap just för sårbara grupper. Vi menar att flera viktiga perspektiv saknas i utredningen. Underlaget är alltså inte tillräckligt för att kunna bedöma förslagets konsekvenser för barn med IF och mot den bakgrunden kan vi inte tillstyrka förslaget i dess nuvarande utformning. Nedan utvecklar vi våra synpunkter.

Bakgrund om barn med IF och digitalt utanförskap

FUB har länge drivit frågan om att personer med IF riskerar att hamna i digitalt utanförskap, och att det är viktigt att samhället tar ansvar för att undanröja hinder att så sker. Digital delaktighet är ytterst en förutsättning för delaktighet i samhället. Inte heller får digitaliseringen skapa nya former av diskriminering eller utanförskap. För många barn med IF fungerar digitala verktyg även som viktiga kompensatoriska hjälpmedel. FUB har nyligen lanserat en rapport som bygger på en enkät till elever i den anpassade gymnasieskolan där de svarat på frågor om sin skolsituation. Det framgår att hälften av eleverna inte regelbundet, sällan, eller aldrig får använda kommunikativt stöd (både gällande Alternativ Kompletterande kommunikation (AKK) och digitala verktyg) i skolan.¹ Utöver konsekvenserna detta får i själva undervisningen, innebär det även att många inte heller tillägnar sig nödvändig digital kompetens. Digital kompetens är en del av skolans demokratiuppdrag och alla elever måste få tillägna sig den kompetens som krävs för att kunna vara aktiva samhällsmedborgare. Rapporten handlar om äldre elever men vi har ingen anledning att tro att det skulle vara bättre ställt i den anpassade grundskolan.

En generell åldersgräns för sociala medier kan därför stå i konflikt med jämlika villkor för digital delaktighet och ytterligare spä på det digitala utanförskapet för barn med IF till exempel genom att de inte längre kan delta i digitala forum. I utredningen lyfts ju bland annat

¹ [riksförbundet-fub-utbildningen-som-leder-till-en-atervandsgrand-2026-sidor.pdf](#)

att sociala medier fungerar som arenor för organisering, diskussion, information och identifikation i synnerhet för barn med funktionsnedsättning. Europadomstolen har också lyft att till exempel plattformar som Youtube är viktiga arenor för utövande av yttrandefriheten.² För barn med IF kan dessa funktioner vara särskilt betydelsefulla eftersom möjligheterna till social delaktighet och gemenskap ofta är mer begränsade än för andra barn. Vi saknar således en mer fördjupad analys av vilka konsekvenser blir för vår målgrupp om tillgången till dessa arenor begränsas.

Funktionsrättsperspektiv på digital delaktighet

Artikel 7 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning slår fast att barn med funktionsnedsättning ska kunna utöva sina rättigheter på lika villkor som andra barn och få det stöd som krävs för detta. FUB menar att utredningens fokus i huvudsak ligger på att begränsa tillgången till sociala medier. Däremot behandlas frågan om vilket stöd barn med IF kan behöva för att använda digitala miljöer på ett tryggt och säkert sätt inte i någon nämnvärd utsträckning tas upp. Vi hade gärna sett ett resonemang och förslag i den riktningen.

Enligt artikel 21 i Funktionsrättskonventionen ska personer med funktionsnedsättning ha möjlighet att kommunicera, uttrycka åsikter samt söka, ta emot och sprida information på lika villkor som andra. Vi anser att det saknas en noggrann analys av hur förslagen påverkar alla barns möjligheter till kommunikation, informationsutbyte och social delaktighet, samt vilka åtgärder som behövs för att säkerställa att dessa rättigheter fortsatt kan utövas.

Onlineplattformarnas ansvar

Vi delar som sagt utredningens beskrivning av de risker som är förknippade med barns användning av sociala medier. Utredningen redovisar bland annat omfattande problem kopplade till algoritmstyrda flöden, nätmobbning, grooming, kommersiell påverkan och rekrytering till kriminalitet. Riskerna är i stor utsträckning kopplade till plattformarnas utformning, och man hänvisar till det arbete som redan pågår inom ramen för EU:s förordning om digitala tjänster (DSA) och de skyldigheter som vilar på plattformsleverantörerna. Efter att utredningen lämnat över sina förslag har ju EU-kommissionen presenterat ett förslag till en ny

² Europadomstolen, Cengiz m.fl. mot Turkiet, ansökan nr 48226/10 och 14027/11, 1 december 2015, para. 52 och 55. Se även Delfi AS mot Estland [Stor kammare], ansökan nr 64569/09, 16 juni 2025, para. 110.

förordning, EU KIDS Act, som innehåller nya regler för barns användning av sociala medier och andra digitala tjänster. Förslaget bygger vidare på det arbete som redan sker inom ramen för DSA. Förslaget innebär bland annat att barn under 13 år inte ska ha tillgång till sociala medier, att barn mellan 13 och 15 år endast ska kunna använda åldersanpassade konton under vårdnadshavares ansvar samt att egna konton ska kunna öppnas först från 15 års ålder. Tyngdpunkten ligger alltså inte enbart på åldersgränser utan även på åtgärder som begränsar beroendeframkallande design, stärker integritetsskyddet, och skärper plattformarnas ansvar för riskhantering och skydd av minderåriga. Om förslaget går igenom blir detta ju bindande för medlemsstaterna.

Vi delar uppfattningen att ett ensidigt fokus på åldersgränser inte är den enda vägen att gå. Utredningen borde ha lagt större vikt vid vilka ytterligare krav som kan ställas på plattformarnas utformning och plattformsleverantörernas ansvar.

Vårdnadshavares ansvar

FUB vill också särskilt uppmärksamma utredningens förslag om att vårdnadshavare inte ska kunna samtycka till användning för barn som inte uppnått åldersgränsen. För många barn med IF präglas vardagen av individuella anpassningar, stöd och ett omfattande föräldraansvar. I den aspekten saknas en analys av vilka konsekvenser ett sådant förbud får för barn med IF och deras familjer. Det framgår inte heller varför möjligheten till individuella bedömningar genom vårdnadshavare helt bör uteslutas. För barn med IF är frågor om stöd, tillgänglighet, skyddsåtgärder och anpassningar minst lika viktiga som frågan om en viss åldersgräns. Därför hade vi gärna sett ett större fokus på utbildningsinsatser och andra stödåtgärder för barn, vårdnadshavare och verksamheter som möter barn med IF. Som tidigare nämnts menar vi att skyddet för barn i högre grad bör stärkas genom åtgärder som riktar sig mot plattformarnas utformning och plattformsleverantörernas ansvar för skydd av minderåriga, i kombination med relevanta stödinsatser för barn med IF.

Barn med IF - en grupp med särskild sårbarhet

Utredningen återkommer flera gånger till att barn med funktionsnedsättning utgör en grupp med särskild sårbarhet. Det gäller bland annat utsatthet för kränkningar, grooming, exploatering, problematisk användning av sociala medier samt sårbarhet för manipulation och kriminell rekrytering. FUB delar denna bedömning. Vi anser dock att utredningen i liten utsträckning analyserar vilka slutsatser som bör dras av denna särskilda sårbarhet. Att barn

med IF är mer utsatta än andra barn innebär inte enbart att behovet av skydd är större. Det ställer också högre krav på analys av hur utredningens förslag påverkar gruppen, vilka konsekvenser som kan uppstå och vilka särskilda åtgärder som kan behövas. En sådan analys saknas helt i utredningen.

Utredningen konstaterar vidare att sociala medier kan vara särskilt viktiga för barn med funktionsnedsättning och att barn i särskilt utsatta grupper kan behöva stöd för att hitta och utveckla andra plattformar för att mötas. FUB noterar dock att denna fråga inte analyseras närmare och att utredningen inte redovisar hur sådana alternativ skulle kunna utvecklas eller tillgängliggöras.

Den enda konkreta åtgärd som föreslås för grupper med särskilda sårbarhetsfaktorer är att behovet av särskilda insatser ska analyseras efter att åldersgränsen har införts. För oss är den slutsatsen problematisk. Det konstateras att barn med funktionsnedsättning har särskilda behov och att förslaget kan få särskilda konsekvenser för gruppen, men ingen konsekvensanalys görs utan i stället skjuts detta till en framtida process. FUB menar att konsekvenserna för barn med IF självklart måste analyseras inom ramen för den nu aktuella utredningen och att eventuella behov av stödinsatser ska identifierats innan en reglering införs.

Mognad, individuella förutsättningar och stödbehov

En central utgångspunkt i utredningen är generella resonemang om barns utveckling av impulskontroll, konsekvenstänkande, kritiskt tänkande och social mognad. Dessa resonemang ligger sedan till grund för bedömningen att en åldersgräns på 15 år är rimlig. FUB vill framhålla att sambandet mellan kronologisk ålder och mognad kan vara betydligt mindre förutsägbart för barn med IF än för barn generellt. Inom gruppen finns stora individuella variationer när det gäller förståelse, riskmedvetenhet, kommunikationsförmåga och behov av stöd. Även i det här sammanhanget saknas en analys av hur utredningens resonemang om mognad förhåller sig till barn med IF. Utredningen utgår från en generell åldersgräns men analyserar inte hur en sådan åldersgräns träffar barn med IF, trots att förutsättningarna inom gruppen kan variera betydligt mer mellan individer än vad åldern i sig ger uttryck för. För vissa barn kan behovet av skydd och stöd i sociala medier kvarstå långt efter 15 års ålder. Samtidigt kan sociala medier före 15 års ålder fylla viktiga funktioner för kommunikation, vänskap, gemenskap och delaktighet. FUB menar därför att utredningen borde ha analyserat hur individuella stödbehov kan mötas och hur barn med IF kan ges förutsättningar att använda

digitala miljöer på ett tryggt och säkert sätt. Att utredningen inte gör denna analys, trots att barn med funktionsnedsättning återkommande lyfts fram som en grupp med särskild sårbarhet, framstår som en betydande brist i underlaget för utredningens förslag.

Internationella exempel

Vi noterar också att de internationella exempel som utredningen hänvisar till inte ger någon ökad kunskap om effekterna av en åldersgräns för sociala medier. Brist på evidens om effekterna av förbud gör det svårt att överblicka vilka de verkliga konsekvenserna skulle kunna bli. Bland de internationella exemplen som utredningen hänvisar till har utvecklingen i Frankrike tagit en annan riktning efter att den här utredningen överlämnades. Sedan det franska parlamentet antagit en lag om förbud mot sociala medier för barn under 15 år underkändes lagens centrala bestämmelser av Frankrikes författningsråd. Den reglering som antogs av det franska parlamentet har således inte kunnat genomföras. Författningsrådet ifrågasatte inte ambitionen att stärka skyddet för barn, men fann att regleringen inte var förenlig med de krav som följer av bland annat proportionalitet, yttrandefrihet samt skyddet för privatlivet. Denna utveckling bör beaktas vid bedömningen av vilka slutsatser som kan dras av de internationella exemplen som utredningen hänvisar till, och de rättsliga utmaningar som kan vara förenade med nationella åldersgränser för sociala medier. Så vitt vi kan bedöma kan liknade utmaningar uppkomma gentemot svensk lagstiftning.

För Riksförbundet FUB

Christina Heilborn
Förbundssekreterare

Riksförbundet för barn, unga och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning, FUB

är en intresseorganisation som arbetar för att barn, ungdomar och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning ska kunna leva ett gott liv. Vi är cirka 26 000 medlemmar i lokalföreningar runt om i landet. Personer med intellektuell funktionsnedsättning och deras anhöriga är medlemmar i FUB liksom många andra som delar vår grundsyn.